

зняти відповідальність за вчинене з потерпілої («Винний злочинець, цей злочин його відповідальність, ви в наявній ситуації зробила все, що було в ваших силах»).

Аналізуючи поведінку поліцейських під час роботи з дітьми та жінками потерпілими від сексуального насилля, виділяють наступні причини, що заважають ефективно та професійно взаємодіяти поліцейських з ними:

- відволікання уваги на власні думки, переживання, особливо коли поліцейський має не вирішені та турбуючі особисті проблеми;
- обдумування, яке питання або відповідь необхідно вимовити в наступну хвилину, відсутність потрібного професійного та особистого досвіду, страх допустити помилку;
- передчасні висновки про сенс того, що говорить потерпіла, до того, як почута вся історія; прагнення «підігнати» отриману інформацію під наявну гіпотезу, навіть притягаючи інформацію «за вуха»;
- формальність в розмові, орієнтація, привертання уваги до фактів, а не до потерпілої, її переживань, змін в позі, інтонаціях, міміці. В процесі слухання домінує інтерес до фактів, які можуть бути використані в ході подальшого розслідування, без урахування стану дитини;
- надмірна емоційна залученість - надмірне співчуття і жалість до потерпілої може викликати спотворення одержуваної інформації, нашкодити в розслідуванні злочину;
- слухання кризь «фільтри», оцінке слухання - те, що говорить потерпіла, спотворюється відповідно до власними очікуваннями і уявленнями поліцейського; помилкове сприйняття почутого виникає внаслідок навішування ярликів «добре - погано» [3, с. 427].

Бережною психологічною підтримкою поліцейського при сексуальному насиллі є активне слухання, врахування гендерних та культурних особливостей, беззаперечне вираження поваги до потерпілою. Важливо вести діалог на одному фізичному рівні очей поліцейського та згвалтованої, задавати відкриті питання, які нададуть можливість якомога більше отримати потрібної інформації про згвалтування з правової сторони, та будуть профілактикою виникнення психологічних ускладнень, розладів у майбутньому з психологічної.

Категорично забороняється при спілкуванні з жертвами сексуального насилля без дозволу потерпілої торкатись її, критикувати дії, засуджувати поведінку, не засуджувати, не висказувати свої судження, інтерпритації, не обнадіювати безпідставно, не давайте обіцянок, які не можете виконати [1, с. 27].

Розуміючи зазначені вище психологічні аспекти взаємодії поліцейських з потерпілими під час воєнних дій, є передумовою більш плідного та результативного збору оперативної інформації щодо злочину та може бути ефективною профілактикою виникнення посттравматичного стресового розладу.

1. Комісія УГКЦ у справах душпастирства охорони здоров'я. Перша психологічна допомога. – Львів: Друкарські куншти, 2015. – 184 с.

2. Лекція Beth Offer "Як почати працювати з жертвами сексуального насилля" URL: <https://youtu.be/7Ly9K7ToMuk>

3. Мітченко К.В. Психологічний аспект взаємодії поліцейського з дітьми-жертвами домашнього насилля // Толерантність у системі цінностей сучасної особистості: матеріали Всеукраїнської наукової конференції, приуроченої до Міжнародного дня толерантності, м. Маріуполь: ДонДУВС, 2021, С. 425-428

4. Робота із сексуальною травмою. Тетяна Барац-Лемберг, Алла Фонберштейн (Ізраїль) URL: <https://youtu.be/pGDgZOKtk8s>

Молчанов Ростислав Юрійович
доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Введення особливого правового режиму воєнного стану передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності [1]. Значною мірою такі заходи і повноваження спрямовані на забезпечення громадського порядку.

Поряд із звичайним виконанням завдань і функцій поліції, передбачених Законом України «Про Національну поліцію» на території обслуговування, територіальними органами Національної поліції України, їх структурними і відокремленими підрозділами у випадку введення правового режиму воєнного стану виконуються також спеціальні службові завдання. Зауважимо, що обсяг та перелік спеціальних службових завдань, до виконання яких можуть залучатися поліцейські, які проходять службу у відокремлених підрозділах міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України, визначаються за погодженням з керівниками цих підрозділів [2].

Серед заходів по забезпеченню громадського порядку в період дії воєнного стану привертають увагу такі, як: запровадження комендантської години, встановлення спеціального режиму світломаскування, особливий режим в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів.

Поряд із цим необхідно відмітити те, що основним видом нарядів по забезпеченню громадського порядку на місцевості де оголошено режим воєнного стану варто вважати патрулі.

У відповідності до порядку здійснення заходів під час запровадження комендантської години та встановлення спеціального режиму світломаскування в окремих місцевостях, де введено воєнний стан, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8 липня 2020 № 573, патруль є спільним рухомим нарядом, до складу якого входять поліцейські Національної поліції та військовослужбовці Збройних Сил і можуть залучатися військовослужбовці Національної гвардії та Держприкордонслужби, що виконує покладені на нього обов'язки на маршруті патрулювання, визначеному комендантом на території, де запроваджено комендантську годину, або введено воєнний стан [3].

Потрібно зазначити, що патрулям на території, де встановлено особливий режим, в установленому законодавством порядку надано наступні повноваження: 1) затримувати і доставляти до органів або підрозділів Національної поліції осіб, які вчинили або вчиняють правопорушення у порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення; 2) вилучати в осіб предмети, які є знаряддям, засобом або предметом правопорушення, і передавати їх органам або підрозділам Національної поліції; 3) перевіряти в осіб документи, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, та перепустки, а в разі їх відсутності – затримувати відповідних осіб та доставляти до органів або підрозділів Національної поліції для встановлення особи; у разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, які перевозяться зазначеними особами; 4) тимчасово обмежувати або забороняти на вулицях та дорогах, окремих ділянках місцевості та в інших громадських місцях перебування або пересування осіб, рух транспортних засобів, зокрема транспортних засобів іноземних, консульських установ чи представництв міжнародних організацій; виводити осіб з окремих ділянок місцевості та об'єктів, евакуйовувати транспортні засоби; 5) входити (проникати) на територію та у приміщення підприємств, установ та організацій, у житлові та інші приміщення, на земельні ділянки, що належать особам, під час припинення кримінального правопорушення та в разі переслідування осіб, які підозрюються у скоєнні злочину, якщо зволікання може створити реальну загрозу життю чи здоров'ю осіб; 6) використовувати із службовою метою засоби зв'язку і транспортні засоби, що належать особам (за їх згодою), підприємствам, установам та організаціям, крім транспортних засобів іноземних консульських установ чи представництв міжнародних організацій, для запобігання вчиненню кримінального правопорушення, переслідування та затримання осіб, що підозрюються у скоєнні злочину, або для доставки до закладів охорони здоров'я осіб, які потребують медичної допомоги, проїзду до місця злочину; 7) застосовувати відповідно до законодавства заходи фізичного впливу (сили), спеціальні засоби і зброю [4].

Крім того, слід погодитись із правозахисником Є. Морозовим у тому, що в умовах воєнного стану встановлюється особливий режим в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, а також руху транспортних засобів, який дозволяє уповноваженим особам (Національної поліції, СБУ, Національної гвардії, Держприкордонслужби, ДМС, Держмитслужби та Збройних Сил, які визначені в наказі коменданта) зупиняти громадян/транспортні засоби, здійснювати перевірку документів (паспорт/техпаспорт на транспортні засоби), робити поверхневий огляд громадян/транспортні засобів, вилучати заборонені речі та затримувати осіб в рамках Кримінального процесуального кодексу та Кодексу України про адміністративні правопорушення [5].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що в умовах дії особливого правового режиму воєнного стану забезпечення громадського порядку досягається завдяки впровадженню низки заходів та виконання уповноваженими органами (підрозділами), зокрема й Національною поліцією спеціальних службових завдань.

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення 18.04.2022).

2. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Наказ МВС України від 31.10.2016 № 1129 URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17#Text> (дата звернення 18.04.2022).

3. Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 08.07.2020 № 573 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 18.04.2022).

4. Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 29.12.2021 № 1455 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1455-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 18.04.2022).

5. Морозов С. Особливий режим пересування громадян/руху ТЗ в умовах воєнного стану URL: <https://blog.liga.net/user/emorozov/article/43756> (дата звернення 18.04.2022).

Мороз Оксана Богданівна

викладач кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу факультету № 3
Львівського державного університету
внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

**ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ОХОРОНИ
ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Серед багатьох викликів, які вирішує зараз Україна, головне місце займає питання захисту її державної незалежності і територіальної цілісності.

З 24 лютого цього року проти України відбувається збройна агресія Російської Федерації та окупація частин її території. Для обороноздатності держави особливе значення покладається на територіальну оборону.

Перші місяці війни показали ущербність наявної системи в захисті територій держави. Водночас прості громадяни почали формуватися в батальйони територіальної оборони (ТрО), демонструючи потужний потенціал для її розвитку з урахуванням нових військовополітичних обставин.

Міністерство внутрішніх справ взагалі та Національна поліція зокрема входять до складу сектору безпеки і оборони України. Сьогодні, поряд з підготовкою та веденням звичайних військових дій, вимагає посилення уваги і обробки проведення комплексу заходів з підготовки до боротьби з силами спецоперацій, диверсійно-розвідувальними силами, мобільними угрупованнями противника, що прорвалися на територію країни, іншими антидержавними збройними формуваннями на всій території країни, а можливо і під час окупації певних територій України. Ці заходи складають основу ТрО держави. В Указі Президента України від 23 вересня 2016 № 406 / 2016 «Положенні про територіальну оборону України» визначені основні завдання ТрО [2], які направлені на підтримання режиму військового стану, охорони державного кордону, функціонування органів державної влади, органів військового управління, охорони стратегічних об'єктів, боротьби з диверсійно-розвідувальними силами агресора та інше.

Основна роль у вирішенні завдань ТрО держави покладається на Збройні сили. Тому при плануванні ТрО необхідно визначити обсяг завдань і заходів, які доцільно покласти на ЗС України, а які повинні виконувати військові формування, у тому числі підрозділи Національної поліції. При цьому в МВС, СБУ, ГПУ, УДО, органах управління ЗС України для планування і координації дій з підготовки та ведення ТрО створюють структурні підрозділи ТрО. Ці підрозділи призначені для взаємодії в рамках повноважень відповідних міністерств, управлінь, служб і військ функцій з планування та координації дій та виконання покладених на них завдань і заходів ТрО. Створення штабів ТрО в містах сьогодні можливо з урахуванням Закону України «Про місцеве самоврядування» [3].

Для боротьби з диверсійно-розвідувальними силами противника, що проникають на територію країни, залучаються підрозділи Національної Гвардії, Національної поліції і підрозділи швидкого реагування МВС України. У кожній зоні ТрО на базі територіальних (відділів) МВС в областях створюються зведені загони поліції.

За цих умов надзвичайно ускладнюється оперативна обстановка, яка вимагає від органів поліції особливих, неординарних методів вирішення службових завдань, підвищення якості управління, посилення матеріальнотехнічного забезпечення. Всі особливості дій поліції в умовах режиму воєнного стану визначені чинним законодавством, насамперед, це Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 21.12.05.2015 р. [1]. Згідно з цим законом, під час введення режиму воєнного стану, органи Національної поліції сприяють діяльності військової адміністрації, органів прокуратури, суду, юстиції тощо; ведуть боротьбу зі злочинністю, забезпечують охорону публічного порядку та безпеки особливо важливих та стратегічних об'єктів.

Але виникають питання щодо дій підрозділів Національної поліції, коли ситуація буде стрімко